

6. Тарасенко В.Я. Перша світова війна 1914-18 // Радянська енциклопедія історії України. – Т. 3. – К., 1971.
7. Тарасенко В.Я. Перша світова війна // Українська радянська енциклопедія. – Т. 8. – К., 1982.

8. Царская Россия в мировой войне. – Т. 1. – Ленинград, 1925.
9. Щеглов А.Н. Причина легкомыслия и неудач // Часовой. – 1930. – № 35.

Надійшла до редколегії 29.01.13

П. Усенко, канд. ист. наук
Институт истории Украины НАН Украины, Киев

ПЕРВЫЕ ВЫСТРЕЛЫ ОСМАНСКОЙ ИМПЕРИИ В ВЕЛИКОЙ ВОЙНЕ (1914 Г.)

В контексте морских акций исследованием освещены обстоятельства атаки, предпринятой турецкими эсминцами против одесского порта 16 (29) октября 1914 г.
Ключевые слова: Османская империя, Украина, Одесса, I мировая война.

P. Usenko, Ph.D (History)
Institute of History of Ukraine, Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv

THE OPENING OF FIRE FROM THE OTTOMAN EMPIRE IN THE GREAT WAR (1914)

In the context of naval actions this research considered conditions of the attack from Turkish destroyers against Odessa port at 1914, October 16(29).
Key words: Ottoman Empire, Ukraine, Odessa, First World War.

УДК 378.046(470+571)

Є. Хан, асп.
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

ПЕРЕХІД РОСІЙСЬКИХ ВНЗ НА ДВОСТУПЕНЕВУ СИСТЕМУ ВИЩОЇ ОСВІТИ (БАКАЛАВР-МАГІСТР) В РАМКАХ УЧАСТІ В БОЛОНСЬКОМУ ПРОЦЕСІ

У статті розглянуто основні етапи переходу російських вищих навчальних закладів на багатоступеневу систему у вищій освіті. Охарактеризовано законодавчу та нормативно-правову базу переходу російських ВНЗ на багатоступеневу систему вищої освіти.

Ключові слова: Росія, Болонський процес, вища освіта.

Російська Федерація підписала Болонську декларацію [1] у вересні 2003 року, приєднавшись до Болонського процесу та взявши на себе зобов'язання перейти на європейські стандарти у сфері вищої освіти. За наказом Міністерства освіти і науки від 25 жовтня 2004 року в Росії було створено групу по запровадженню Болонських принципів у російських ВНЗ, яка мала координувати діяльність федеральних органів управління вищою професійною освітою по розвитку Болонського процесу [2]. В грудні 2004 року були розроблені та затверджені урядом "Пріоритетні напрямки розвитку освітньої системи РФ". Весною 2005 року урядом РФ був затверджений "Комплекс заходів з реалізації пріоритетних напрямків розвитку освітніх систем Російської Федерації на період до 2010 року", що передбачав перехід на освітні програми "болонського" зразка. Постановою уряду РФ від 23 грудня 2005 р. за № 83 була затверджена "Федеральна цільова програма розвитку освіти на 2006–2010 роки", в якій визначався порядок проведення і фінансування заходів по реформуванню російської освітньої системи. 24 жовтня 2007 року президент Росії В.В. Путін підписав федеральний закон: "Про внесення змін в окремі законодавчі акти Російської Федерації (Встановлення ступенів вищої професійної освіти)", згідно якого в системі російської вищої професійної освіти встановлювалось три основні ступені: бакалавр – дипломований спеціаліст – магістр. До 1 вересня 2009 року всі російські вищі навчальні заклади повинні були перейти на багатоступеневу систему у вищій професійній освіті [3].

Перехід на двоступеневу систему відбувався поступово. Специфіка російської системи вищої освіти полягала в тому, що на відміну від європейської двоступеневій системі "бакалавр – магістр" в Росії збереглась традиційна, багатоступенева система "бакалавр – спеціаліст – магістр". Але залишається ряд проблем, пов'язаних з переходом на двоступеневу систему бакалавр-магістр. Перш за все це недосконалість відповідної за-

конодавчої та нормативно-правової бази, на що постійно звертають увагу фахівці в галузі вищої освіти, науковці та професорсько-викладацьких склад провідних російських ВНЗ. По-друге, студенти, отримавши диплом бакалавра все ще сприймаються як фахівці з недостатнім рівнем освіти (вища незакінчена освіта) і тому їх неохоче сприймають на ринку праці. Також запровадження багатоступеневій системі у вищій освіті в різних російських ВНЗ відбувається нерівномірно. Складається тенденція до того, що провідні (в першу чергу столичні) ВНЗ досить вдало реалізують багатоступеневу систему, готуючи відповідні магістерські програми, про що свідчать дані статистики, на відміну від менш популярних ВНЗ, де запровадження багатоступеневій системі, в кращому разі, відбувається повільно. В таких ВНЗ як викладачі, так і студенти є мало інформованими та обізнаними як з багатоступеневій системою у вищій освіті, так і з основними принципами та положеннями Болонського процесу [4].

Таким чином, перехід на багатоступеневу систему вищої освіти був першим кроком Росії в реалізації принципів Болонського процесу. Як зазначали російські експерти, введення двоступеневій системі мало як свої позитивні, так і негативні сторони. До позитивних відносили можливість підвищення ефективності використання бюджетних коштів, залучення роботодавців до фінансування у підготовці кадрів, можливість продовжувати навчання в іншому ВНЗ (не тільки російському, а і європейському), можливість вирішення проблеми з надлишковими кадрами (спеціалістами, які перенасичують ринок праці). До негативів нової системи відносили можливість того, що вона призведе до руйнування традиційної (радянської) моделі вищої освіти, яка була досить ефективною та конкурентоспроможною в свій час. Російський ринок праці не був готовий на той час розглядати бакалаврів як людей із закінченою вищою освітою, тому могли виникнути проблеми з їх подальшим працевлаштуванням, а також було боювання,

що визнання російських дипломів у Європі може привести до значної трудової еміграції російських кваліфікованих кадрів та вчених за кордон [5]

Список використаних джерел

1. Болонская декларация 19 июня 1999 г. "Европейская территория Высшего образования". Совместная декларация европейских министров образования. – Болонья, 19 июня 1999 г. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusmagistr.ru/page_0002/page_0026/page_0042/
2. О группе по осуществлению Болонских принципов в России. Приказ Министерства образования и науки Российской Федерации от 25.10.2004., №100. – М., 2004. Официальный сайт Министерства обра-

зования и науки Российской Федерации. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.edu.ru/db-mon/mo/Data/d_04/m100.html

3. О внесении изменений в отдельные законодательные акты Российской Федерации (в части установления уровней высшего профессионального образования) от 24 октября 2007 г. №232-ФЗ. Принят Государственной Думой 11 октября 2007 г. Одобрен Советом Федерации 17 октября 2007 года: федеральный закон РФ // Вестник образования России. – 2007. – №22. – С. 3 – 13.

4. Ці висновки отримані на підставі аналізу періодичних видань "Высшее образование в России", "Высшее образование сегодня", "Alma mater (Вестник высшей школы)", "Вестник образования в России", а також офіційних сайтів провідних ВНЗ Росії.

5. Агранович М. Магистральный момент / М. Агранович // Российская газета. – 2007.12.06. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rg.ru/printable/2007/12/06/magistry.html>

Надійшла до редколегії 29.01.13

Е. Хан, асп.
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

ПЕРЕХОД РОССИЙСКИХ ВУЗОВ НА ДВУХСТУПЕНЧАТУЮ СИСТЕМУ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ (БАКАЛАВР-МАГИСТР) В РАМКАХ УЧАСТИЯ В БОЛОНСКОМ ПРОЦЕССЕ

В статье рассмотрены основные этапы перехода российских вузов на многоступенчатую систему в высшем образовании. Охарактеризованы законодательную и нормативно-правовую базу перехода российских ВУЗов на многоуровневую систему высшего образования.
Ключевые слова: Россия, Болонский процесс, высшее образование.

E. Khan, post-graduate student
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

TRANSITION TO THE TWO-TIER SYSTEM OF HIGHER EDUCATION (BACHELOR, MASTER) IN THE FRAMEWORK OF THE RUSSIAN FEDERATION IN THE BOLOGNA PROCESS

The paper considers the main stages of the transition of Russian higher education in a multi-system in higher education. The characteristic of the legal framework of the process and an example of leading Russian universities presented statistics of question in teachers and students about the effectiveness of two-tier system.

Key words: Russia, Bologna's process, higher education.

УДК 94(4):341.7"15/17"

В. Циватий, канд. іст. наук, доц.
Дипломатична академія при МЗС України, Київ

ДИПЛОМАТІЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ДЕРЖАВ РАНЬОГО НОВОГО ЧАСУ (XVI-XVIII СТ.): ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ

У статті аналізується зовнішня політика і дипломатія європейських держав доби раннього Нового часу (XVI-XVIII ст.). Особливу увагу приділено інституціональному розвитку дипломатичних служб і моделям дипломатії провідних держав Європи. Визначено напрями розвитку теорії та практики дипломатії XVI-XVIII ст.

Ключові слова: Європа, новий час, зовнішня політика, дипломатія.

Наприкінці Середньовіччя та в добу раннього Нового часу (XVI-XVIII ст.), поряд з виникненням і еволюцією європейської системи держав, відбувається об'єктивно обумовлений процес інституціонального оформлення зовнішньої політики та дипломатичних служб держав Європи. Для вивчення цих історичних процесів, явищ і подій автор пропонує до раніше існуючих досліджень підійти з нових методологічних засад, а саме – використати теорію інституцій та інституціональних змін у політичних, правових, суспільних системах і дипломатичних системах. Такий методологічний підхід дає можливість показати, як інституції розвиваються у відповідь на конкретні виклики, стимули, стратегії та варіанти вибору і, відповідно, як вони впливають на функціонування систем міжнародних відносин упродовж тривалого історичного періоду.

Поняття "інституціоналізація" активно використовують політологи, правознавці, філософи, соціологи, економісти для виявлення суперечливих проблем суспільного розвитку з найдавніших часів до сьогодення. Історики, враховуючи його специфіку та концептуально-теоретичну складність, не поспішають залучати до методологічного арсеналу історичного пізнання. Історичний аспект дослідження інституціоналізації зовнішньої

політики і дипломатії передбачає виявлення способів досягнення тих чи інших суспільних результатів, відтворення процесу самої трансформації, а не зосереджує увагу дослідника лише на простій фактологічній констатації. Така постановка проблеми має показати, яким чином відбувалося виникнення, формування інституціональних основ і розвиток дипломатичних та консульських служб європейських держав.

Виходячи з постановки проблеми – маємо вивчати не лише схему хронологічних подій зовнішньополітичної діяльності держав і їх дипломатичного інструментарію, спираючись на джерельну базу, а показати перетворення зовнішньої політики і дипломатії як політичного явища на організовану системоустановчу інституцію, проаналізувати внутрішні та зовнішні функції держави, виявити критерії ефективності зовнішньої політики з погляду формування європейської системи держав чи визначення пріоритетів зовнішньої політики держав Європи.

З кінця XV століття Європа вступає в новий період міжнародних відносин. Політична ситуація в Західній Європі наприкінці XV століття, після подій Столітньої війни (1337-1453 рр.), суттєво змінилася завдяки тому, що значно зміцнилися монархії, й у більшості держав, зокрема – Франції, Іспанії та Англії, завершувався про-